

Verantwoording Meldpunt

Commissie
Onderzoek
naar **Geweld**
in de Jeugdzorg

Den Haag, mei 2019

Inhoud

Verantwoording van het meldpunt.....	1
1.1 Instelling en doel	1
1.2 Organisatie	1
1.3 Melders en meldingen.....	2
1.4 De meldpuntvragenlijst	3
1.5 Doorverwijzen van melders.....	3
1.6 Meldingen buiten de doelgroep.....	4
1.7 Aanvullende onderzoeken op basis van meldpuntgegevens.....	4
1.8 Door melders benoemde knelpunten.....	4

Verantwoording meldpunt

1.1 Instelling en doel

In navolging van onder andere de Commissie-Samson heeft de Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg besloten een meldpunt voor slachtoffers in te richten. Het doel van dit meldpunt was drieledig:

- Het bieden van een luisterend oor
- Het verzamelen van informatie voor het onderzoek
- Het doorverwijzen naar hulpverlening (indien gewenst)

1.2 Organisatie

Het meldpunt van de commissie was telefonisch, per e-mail en per post bereikbaar. Daarnaast konden melders vragen stellen via het contactformulier op de website www.commissiegeweldjeugdzorg.nl.

Het telefonisch meldpunt is in november 2016 geopend en was in de eerste maanden op werkdagen van 10.00-13.00 geopend, in een latere fase is de openstelling aangepast naar maandag t/m donderdag van 09.30 tot 12.30 uur. Mensen die buiten de openingstijden telefonisch melding wilden doen, konden via de voicemail of per e-mail een bericht of terugbelverzoek voor de commissie achterlaten.

Naast de mogelijkheid om telefonisch melding te doen, hadden melders ook de mogelijkheid om per brief of per e-mail hun verhaal te doen. Indien gewenst werd hen de vragenlijst toegestuurd. Vanaf eind 2016 kon de digitale vragenlijst ook rechtstreeks via de website worden ingevuld.

Nadat mensen melding hadden gedaan, werden zij geattendeerd op het feit dat zij tot de sluiting van het meldpunt hun melding konden aanvullen of wijzigen. Een deel van de melders heeft hier gebruik van gemaakt en heeft de commissie nog een aantal keer gebeld of gemaaild. Een klein aantal melders heeft meer dan 20 keer telefonisch of per mail contact opgenomen met de commissie. Vaak waren dit mensen die in een actuele strijd met jeugdzorg waren verwickeld en de commissie van elke ontwikkeling op de hoogte wilden houden.

Medewerkers

Het telefonisch meldpunt werd bemand door een vaste meldpuntmedewerker. Bij drukte op het meldpunt werd er een beroep gedaan op medewerkers van Arq Psychotrauma Expert Groep en op oud-medewerkers van VWS die ook hebben gewerkt op het meldpunt van de commissie Samson. Voorafgaand aan de opening van het meldpunt hebben de meldpuntmedewerkers een training gevolgd van de Slachtofferhulp Academie, onderdeel van Slachtofferhulp Nederland. De meldpuntmedewerkers hielden gemiddeld één keer per drie maanden een intervisiebijeenkomst onder leiding van commissielid Trudy Mooren of een andere GZ-psycholoog van Arq Psychotrauma Expert Groep. Het meldpunt werd daarnaast begeleid en geadviseerd door een interne werkgroep bestaande uit vier commissieleden.

Gedragscode en privacy

De commissie heeft bij aanvang van haar onderzoek een gedragscode opgesteld waarin de privacyregels voor melders werden uitgelegd (zie bijlage Gedragscode, hoofdstuk Verantwoording). De verhalen van melders werden op twee plekken bewaard: op een beveiligde schijf en in een fysieke kluis. Persoonsgegevens (zoals naam en adres) werden los van de melding bewaard. Sectoronderzoekers hadden alleen toegang tot geanonimiseerde meldingen, tenzij melders uitdrukkelijk toestemming hadden gegeven aan onderzoekers om ook hun persoonsgegevens in te zien. Melders werd de mogelijkheid geboden om anoniem melding te doen. Zeven mensen hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

1.3 Melders en meldingen

Gedurende de periode van het vooronderzoek hebben zo'n 200 personen contact gezocht via het mailadres van de commissie. Tijdens het hoofdonderzoek is daar nog een groot aantal meldingen bijgekomen, bij de sluiting van het meldpunt hadden zo'n 950 mensen contact gezocht met de commissie. Naast de vele meldingen per telefoon, brief, e-mail en via de digitale vragenlijst, hebben ook enkele tientallen melders hun verhaal in boekvorm opgeschreven en dit gedeeld met de commissie. Indien de melder dit wenste, werd (de titel van) dit verhaal gedeeld op de website van de commissie. Ook hebben melders foto's, hun persoonsdossier of andere informatie met de commissie gedeeld ten behoeve van het onderzoek.

De commissie streefde ernaar om zoveel mogelijk melders die een persoonlijk gesprek wensten, hiertoe in de gelegenheid te stellen. Dit heeft ertoe geleid dat 130 melders face-to-face met een sectoronderzoeker of commissielid hebben gesproken.

In de praktijk bleek het lastig om bepaalde doelgroepen te bereiken. Dit gold bijvoorbeeld voor jongeren, mensen met een licht verstandelijke beperking, (ex-)AMV'ers en dove mensen. Binnen de meldingen zijn deze groepen ondervertegenwoordigd. De sectoronderzoekers zijn er via hun eigen kanalen beter in geslaagd deze groepen te bereiken.

De bij het meldpunt binnengekomen informatie is anoniem verwerkt en geanalyseerd ten behoeve van het onderzoek. Verslag hiervan is gedaan in deel II, hoofdstuk 10.

Gemiddeld duurden de telefonische meldingen iets langer dan een uur. Indien gewenst konden melders ook in meerdere gesprekken hun verhaal doen. 90% van de melders gaf desgevraagd aan met een positief of overwegend positief gevoel terug te kijken op het gevoerde gesprek. Zij hadden het gevoel dat ze op hun eigen tempo hun verhaal konden doen en dat ze serieus werden genomen. Ondanks de soms heftige emoties die het vertellen van hun verhaal naar boven bracht, waren de meeste mensen blij melding te hebben gedaan.

Het aantal meldingen per dag wisselde sterk. Wanneer de media publiceerde over de commissie stond de telefoon roodgloeiend en kwamen er veel mails binnen. In de periodes daartussen was het rustiger. Soms kreeg de commissie in korte tijd opvallend veel meldingen binnen van één bepaalde instelling. Bij navraag bleek dan meestal dat iemand een link van de commissie had geplaatst in een besloten Facebookgroep voor (ex-)pupillen van die instelling.

De commissie heeft op verschillende manieren aandacht gevraagd voor haar onderzoek en het meldpunt. Zo is er drie keer een Facebookcampagne uitgezet, zijn er interviews gegeven aan landelijke dagbladen en is de commissievoorzitter verschillende keren te gast geweest bij onder andere Pauw, Koffietijd en Tijd voor Max. Ook hebben we onze medewerking verleend aan het programma Andere Tijden.

Op 6 januari 2019 is het meldpunt definitief gesloten. Een belangrijke reden hiervoor was dat er niet met de analyse van de meldpuntdata kon worden begonnen als er telkens nieuwe data aan het bestand zou worden toegevoegd. De commissie heeft via de website, Facebookpagina en via de televisie laten weten dat het meldpunt zou gaan sluiten, maar heeft niet kunnen voorkomen dat er na sluiting nog vijf mensen zich hebben gemeld die graag melding hadden willen doen.

1.4 De meldpuntvragenlijst

Voor het in kaart brengen van de ervaringen van melders is gebruik gemaakt van een vragenlijst. Deze vragenlijst is in de kern gebaseerd op de vragenlijst die ook door de Commissie-Samson werd gebruikt. De vragenlijst heeft na afstemming met een aantal vertegenwoordigers van lotgenotenorganisaties zijn uiteindelijke vorm gekregen. Tussentijds is de vraagstelling nog een aantal keer op details aangepast als bleek dat de vragen door melders verkeerd werden geïnterpreteerd.

De vragenlijst is in twee versies opgesteld: een versie bedoeld voor mensen die zelf geweld hebben meegemaakt in de jeugdzorg, de andere versie voor mensen die melding deden namens iemand anders. De vragenlijst is opgenomen bij het themarapport over de meldingen (zie deel II, hoofdstuk 10).

1.5 Doorverwijzen van melders

Slachtofferhulp Nederland

De commissie heeft met Slachtofferhulp Nederland (SHN) afspraken gemaakt over de doorverwijzing van mensen die bij het meldpunt van de commissie aangaven behoefte te hebben aan een vorm van begeleiding of hulpverlening. SHN heeft al snel na de start van de commissie haar reeds bestaande hulplijn 'Verbreek de Stilte' (opgericht voor slachtoffers van seksueel misbruik) ook opengesteld voor slachtoffers van psychisch of fysiek geweld. In totaal hebben zo'n 30 personen na melding bij de commissie, contact opgenomen met SHN. Wanneer mensen het moeilijk vonden om zelf met SHN contact op te nemen, werden na overleg en met toestemming van de melder zijn/haar personalia doorgegeven aan SHN, die dan zo snel mogelijk telefonisch contact met de melder zocht. Slechts in een enkel geval vond er doorverwijzing door SHN plaats. Dan ging het om doorverwijzing naar Slachtoffer in Beeld (later Perspectief Herstelbemiddeling geheten) en de reguliere hulpverlening. Verder is incidenteel hulp geboden bij algemene of juridische vragen richting instellingen, de brancheorganisaties Jeugd, het Schadefonds en het Openbaar Ministerie.

Openbaar Ministerie

Bij het meldpunt van de commissie kwamen ook meldingen binnen waarbij mogelijk sprake was van een strafbaar feit, waarvan de melder zelf (nog) geen aangifte had gedaan. De commissie heeft het OM gevraagd om inzicht te bieden in de strafbaarheid van verschillende geweldsdelicten en de verjaring van zaken. Dit heeft geleid tot een werkafspraken met het Parket Generaal over anonieme overdracht van een klein aantal dossiers. Het advies inzake strafbaarheid en verjaring in de betreffende zaken werd aan de commissie teruggekoppeld. Indien er sprake was van een strafbaar en niet-verjaard feit, werd aan melders gevraagd of zij contact wensden met Slachtofferhulp Nederland voor hulp bij het doen van aangifte.

Schadefonds Geweldsmisdrijven

Tot eind 2016 nam het Schadefonds Geweldsmisdrijven nog aanvragen voor het Statuut of de Tijdelijke Regeling in behandeling. Mensen die zich in deze periode bij de commissie meldden met het bericht dat zij te maken hadden gehad met seksueel misbruik binnen de jeugdzorg, werden gewezen op de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen.

Advies en Klachtenbureau Jeugdzorg

Melders die zich tot de commissie wendden met een actuele klacht, werden doorverwezen naar het AKJ.

Lotgenotenorganisaties

Melders werden door de commissie gewezen op het bestaan van lotgenotenorganisaties als er behoefte was aan een luisterend oor van een lotgenoot. Daar is door ongeveer 50 mensen gebruik van gemaakt.

1.6 Meldingen buiten de doelgroep

Het kabinet heeft het advies uit het vooronderzoek van de commissie om ook meldingen van vóór 5 mei 1945 mee te nemen in het onderzoek, niet overgenomen. Deze beslissing heeft in een aantal gevallen tot onbegrip en verdriet bij de desbetreffende melders geleid. Om deze groep toch een stem te geven en hun verhalen niet verloren te laten gaan, heeft de commissie besloten om een aantal van deze verhalen te bundelen. De verhalen zijn terug te lezen in de publicatie 'Interviews over ervaringen met geweld in de jeugdzorg in de periode 1940-1945'.

De commissie is 243 keer benaderd door mensen die buiten de onderzoeksdoelgroep vielen. Het grootste deel betrof klachten over uithuisplaatsingen, over geweld of misbruik binnen of buiten het biologisch gezin en over jeugdzorginstanties.

1.7 Aanvullende onderzoeken op basis van meldpuntgegevens

De commissie heeft een deel van de melders benaderd met de vraag naar hun ervaringen als volwassene met hulpverlening voor klachten gerelateerd aan het geweld dat zij als kind in de jeugdzorg hebben meegemaakt.

Bij het meldpunt hebben zich ook enkele jeugdzorgprofessionals gemeld die wilden vertellen over geweld waar zij getuige (en in een enkel geval pleger) van zijn geweest op hun werk. Deze informatie is meegenomen in het deelonderzoek Plegers (zie deel II, hoofdstuk 9).

1.8 Door melders benoemde knelpunten

In de meldingen kwam een aantal door melders ervaren bijzondere knelpunten naar voren. Het betreft hier kwesties die in het kader van het onderhavige onderzoek niet uitgediept konden worden en waarbij de commissie ook niet in hulp of een oplossing voor de betreffende persoon kon voorzien.

Conflicten met jeugdzorg

De commissie is zo'n 50 keer benaderd door mensen die op dat moment verwickeld waren in een strijd met jeugdzorg. Dit waren vrijwel altijd ouders die melding deden over hun uit huisgeplaatste kind. In 30 van deze gevallen was er sprake van (een vermoeden van) geweld op de locatie waar het kind nu verbleef. Een deel van deze groep heeft melding gedaan, maar een groter deel gaf na uitleg over de werkzaamheden van de commissie aan dat zij hun energie liever staken in het weer thuis krijgen van hun kind(eren). De overige personen belden met klachten over de uithuisplaatsing zelf of over de bejegening door jeugdzorgmedewerkers, maar rapporteerden geen geweld in het pleeggezin of de jeugdzorginstelling.

Een groot deel van deze mensen nam contact op met de commissie in verband met een hulpvraag. Zij hoopten dat de commissie zou kunnen ingrijpen in de situatie van hun kind. Veel van deze mensen waren de wanhoop nabij. Zij vertelden vaak al contact te hebben gehad met andere instanties, dat echter tot niets had geleid. Ouders geven aan dat jeugdzorginstanties niet aan waarheidsvinding doen en dat er geen onafhankelijke organisatie is die opkomt voor hun rechten.

Onvoldoende begrip en luisterend oor voor slachtoffers

Ook als volwassenen krijgen ex-pupillen te maken met ongeloof en onbegrip vanuit hun omgeving. Melders vertelden de commissie dat zij vanwege dat onbegrip hun verhaal met maar weinig tot geen anderen kunnen delen. Voor sommige melders was de melding die ze bij de commissie deden de eerste keer dat ze over hun verleden praatten.